

Over onze kerkelijke identiteit

= samenvatting inleiding gemeenteavond Meentkerk d.d. 20 maart 2007 door C.G. Geluk =

A. Inleidend

Waarom dit onderwerp? Deze keus heeft te maken met de tijd waarin we leven. In verschillende opzichten is er sprake van vervaging. We willen dit toespitsen op twee aspecten:

1. Belevingscultuur

In onze tijd is er sprake van een sterke oriëntatie op gevoelens, ervaringen, emoties. We zien dat o.a. in wat 'emotie-tv' wordt genoemd. Onze belevingscultuur heeft te maken met een directe tegemoetkoming aan lichamelijke en geestelijke behoeften. Velen meten de zin van het leven hieraan af. De norm ligt in de mens: wat goed voelt, is goed.

Deze oriëntatie is in de kerk ook merkbaar: er moet wat te beleven zijn. Op zich is het waar dat geloven beleving met zich mee brengt. Maar de vraag is waarop gefocust wordt. Focussen op je gevoelens is focussen op jezelf. Beleving en individualisme gaan dan hand in hand. De vraag is dan: hoe zit het met het gemeenschappelijk geloof?

2. Evangelisch-charismatische beïnvloeding

Wij weten ons met velen in evangelisch-charismatische kring verbonden. Wij delen de visie op de Bijbel als het onfeilbare en gezaghebbende Woord van God en eenzelfde visie op een aantal ethische onderwerpen. Maar er zijn ook verschillen. Deze hebben o.a. te maken met verschillende accenten en een verschillende interpretatie van bepaalde bijbelse gegevens.

In deze kring zien we een sterke nadruk op het werk van de Heilige Geest en een grote aandacht voor de bijzondere gaven van de Geest. Hier en daar is sprake van een verschuiving van het werk van Christus naar het werk van de Geest naar wat de Geest in de mens doet. Met als gevolg dat de mens centraal komt te staan en de nadruk valt op beleving, ervaringen, gevoelens. Dit sluit aan op onze belevingscultuur. Dat zien we in de aandacht voor het bijzondere, in de zucht naar het bovennatuurlijke, die kenmerkend zijn voor onze belevingscultuur. Mede door een groeiend gebrek aan kennis bij veel christenen is er sprake van een gebrek aan onderscheidingsvermogen en van een onkritische openheid naar allerlei wind van leer.

► Daarom de vraag: waar staan wij? Wat is onze kerkelijke identiteit?

B. Gereformeerd

1. Het begrip 'identiteit' duidt op het eigen karakter dat iemand heeft. Hierbij gaat het om het wezen van iemands persoonlijkheid. We kunnen dit begrip ook toepassen op het karakter van onze gemeente, het wezen van onze geloofstraditie.

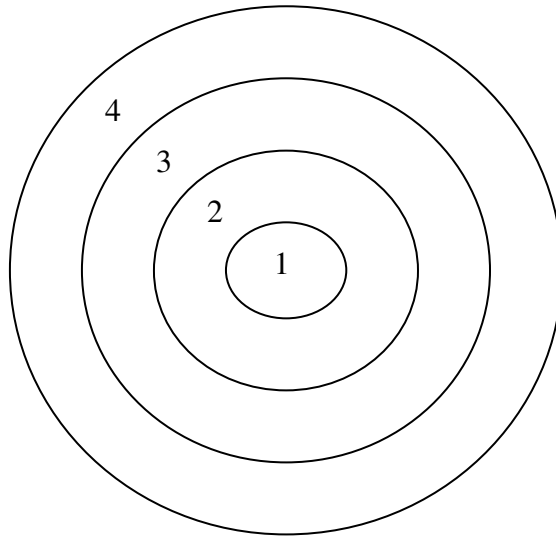
2. Onze kerkelijk identiteit heeft alles te maken met het begrip 'gereformeerd'. Hiermee staan we midden in de geschiedenis van de kerk. Er loopt een lijn van het begin van de kerkgeschiedenis via de Reformatie naar onze gemeente. Dat betekent dat er sprake is van *continuïteit* en tegelijk van *actualiteit*. Wat wij in de lijn van de geschiedenis hebben ontvangen heeft zijn waarde behouden en heeft niets ingeboet aan actualiteit.

3. Het begrip 'gereformeerd' is voor velen een onbekend begrip. Voor anderen staat het voor oubolligheid of starheid. Bovendien is dit begrip gedevalueerd doordat het in de loop van de geschiedenis verschillend is ingevuld, variërend van een inhoudelijke duiding tot een systematische invulling met culturele vormen en gedragscodes.

4. Voor ons is 'gereformeerd' een inhoudelijk begrip. Taalkundig is gereformeerd hetzelfde als: hervormd, reformatorisch. Onze identiteit heeft alles te maken met wat in de tijd van de Hervorming, de Reformatie, is ontdekt en gebeurd. Er ontstond toen een vernieuwingsbeweging die geworteld was in ontdekkingen die in de omgang met de Bijbel werden opgedaan. 'Gereformeerd' staat voor vernieuwing. Een man als Luther wilde de Rooms-katholieke Kerk vernieuwen (hervormen, reformeren). Tegen zijn zin en bedoeling is hij eruit gezet. Door de reactie van de Rooms-katholieke Kerk op deze vernieuwingsbeweging zijn er gemeenten buiten deze kerk (o.a. lutherse en gereformeerde kerken) ontstaan.

5. Oorspronkelijk heeft 'gereformeerd' dus betrekking op een vernieuwingsbeweging. Zo gezien houdt gereformeerd niet in: starheid, alles moet blijven zoals het is. Als de 'gereformeerden' in de Rooms-katholieke Kerk dat toen gezegd hadden, zou er nooit een hervorming geweest zijn. Maar er is juist ontzettend veel veranderd en vernieuwd. Er ontstond een nieuwe visie op de Bijbel en zijn gezag, op centrale geloofsthema's, op de kerk en ook op vormen (cultuur).

6. Het volgende beeld kan veel verduidelijken:

Cirkel 1: de Schrift; cirkel 2: geloofskernen zoals die vanuit de Schrift zijn verwoord (belijdenis); cirkel 3: vormen (cultuur: o.a. muziek en lied) die in de Schrift niet vast worden voorgeschreven; cirkel 4: bepaalde tradities waar verschillend over gedacht kan worden en waar de Schrift geen duidelijke uitspraken over doet.

► In cirkel 1 ligt de gemeenschap met alle christenen die de Bijbel zien als het onfeilbare en gezaghebbende Woord van God en wier samenkomsten verschillend worden ingevuld.

► De cirkels 1 en 2 vormen samen de basis voor de gereformeerde identiteit.

► Cirkels 1,2 en 3: gereformeerd ^{plus}

► Cirkels 1,2,3 en 4: gereformeerd ^{plus plus}

7. De geloofskernen in de gereformeerde traditie kunnen als volgt weergegeven worden:

a) alleen de Schrift (en niet daarnaast het gezag van de kerk), alleen genade (en niet daarnaast onze prestaties), alleen het geloof (en geen ander middel om de genade te ontvangen), alleen Christus (en geen andere weg tot behoud)

b) God als de drie-enige God, de soevereiniteit van God, verkiezing en verbond

Deze geloofskernen zijn bepalend voor de gereformeerde geloofsbeleving.

8. Gereformeerd is: a) *omvattend* (raakt heel het bestaan); b) *universeel* (wat inhoudt dat het evangelie als transculturele boodschap indaalt in allerlei verschillende culturen, deze transformeert, waardoor er een verscheidenheid aan door het evangelie gestempelde culturen ontstaat); c) *oecumenisch* (in de Reformatie was er duidelijk zicht op de wereldkerk); d) *historisch* (gehechtheid aan de geschiedenis), en e) *open* (bereidheid om in beweging te blijven, om gereformeerd te *zijn* en gereformeerd te *worden*, om de Geest vernieuwend te laten doorwerken in persoonlijke en culturele zin).

In de loop van de geschiedenis is gereformeerd veel smaller geworden en is er vaak sprake van kerkelijke introversie.

9. Cirkel 1 is voor ons onveranderlijk en onbespreekbaar. Cirkel 2 is ondergeschikt aan cirkel 1, maar we houden de mogelijkheid voor aanvulling en correctie open. De cirkels 3 en 4 horen niet wezenlijk bij wat gereformeerd is en zijn daarom bespreekbaar en veranderbaar. In onze tijd is het van groot belang om ons te concentreren op de cirkels 1 en 2. Want daarin ligt het wezen van onze identiteit.

10. Bij de bezinning op onze identiteit stellen wij ons open voor Woord en Geest. We houden beide bij elkaar. De Geest werkt door het Woord. Hij kan anders werken, maar dat is niet aan ons. Wij richten ons in onze verwachtingen en verlangens op het Woord. Wij blijven binnen de grenzen van het Woord. Maar omdat het Woord altijd groter, dieper en omvangrijker is dan wij in ons geloven kunnen bevatten, kan het zijn dat wij buiten de grenzen van onze traditie (de cirkels 3 en 4) treden. Zo is er nieuwe kennis mogelijk, kunnen wij nieuwe ervaringen opdoen en nieuwe vormen vinden waarin wij op een nieuwe wijze uitdrukking geven aan onze identiteit. Tegelijk zijn wij op onze hoede als het gaat om invloeden van buitenaf. Ten opzichte van de belevingscultuur stellen wij dat het Woord de bron van alle geloofservaring is en dat de gemeenschap van het geloof daarin is geworteld. Ten opzichte van evangelisch-charismatische invloeden letten wij op wat onze traditie kan verrijken en stellen wij grenzen als het gaat om visies en praktijken die berusten op een onzes inziens onjuiste interpretatie van de Schrift en daarom nooit aan de door ons geformuleerde geloofskernen kunnen worden toegevoegd. Op deze wijze willen wij te midden van de vervaging waarvan sprake is helderheid en duidelijkheid scheppen.

11. Gereformeerd blijkt zo vol dynamiek en vitaliteit te zijn. Vanuit zijn oorsprong gezien is gereformeerd de rijkste en meest omvattende vertolking van het Woord van God.

C. Tenslotte

1. De Heilige Geest, die niet aan het Woord gebonden is maar óns daar wél aan bindt, schrijft dit Woord (de wet) in ons hart. Zo werkt Hij overtuigend. Vanuit het Woord gezien ligt het niet voor de hand om sterke nadruk op de bijzondere gaven van de Geest te leggen. De Geest gaat Zijn eigen weg, maakt Zijn eigen keuzes en doet alles 'gelijk Hij wil'. Wat ons betreft gaat het eerst om de *vrucht* van de Geest en dan om de *gaven* van de Geest. En de vrucht van de Geest is liefde, de liefde die gestalte krijgt in gehoorzaamheid en toewijding. 'Dit is de liefde van God, dat wij Zijn geboden bewaren. En Zijn geboden zijn niet zwaar' (1 Joh. 5:3). Bijbels gezien ligt het daarom meer voor de hand om met Gods geboden bezig te zijn, met de navolging van de Here Jezus. Als wij op Hem focussen, worden wij bewaard voor een individualistisch en onbijbels gevoelsverlangen. Ook voor de gedachte: wat goed vóelt, ís goed. Onze norm ligt niet in onszelf maar in Gods Woord.

2. In wat gereformeerd is, hebben wij een gezond medicijn in onze belevingscultuur in handen. Gereformeerd is nuchter. We worden met beide voeten op het Woord gezet. Het geloof heeft in de eerste plaats een objectieve en daarna ook een subjectieve kant.

3. Waar verlangen wij naar? Naar het bijzondere, het spectaculaire? Het is goed dat we ons dan afvragen of we niet heel erg op onszelf gericht zijn. Zelfgerichtheid gaat ten koste van de offerbereidheid, van het dienen. Terwijl het dienen juist kenmerkend is voor de navolging van Jezus. Verlangen wij ernaar om te dienen? Dàt is van de Geest! Hij inspireert tot dienstbaarheid en tot een heilig leven. Dat kan nooit een individualistisch leven zijn. Wij kunnen elkaar als christenen niet missen. Wij kunnen de gemeente niet missen. De christelijke gemeente is een anti-individualiseringsbeweging. De liefde en de gaven van de Geest kunnen alleen in en vanuit de gemeente van Christus gestalte krijgen.

4. Het diepste motief voor dienstvaardigheid en toewijding is: de eer van God. Dàt is gereformeerd. En gereformeerd is: bijbels.